

P o s u d e k k o n z u l t a n t a

na rigorózní práci Mgr. Petry Škařupové

Prostředky nahrazující vazbu v trestním řízení

I. Rigorózní práce Mgr. Petry Škatulové o rozsahu 114 stran textu je zasvěcenou studií věnovanou institutu vazby, přesněji řečeno institutům nahrazujícím vazbu v českém trestním řízení. Téma rigorózní práce je velmi významné i velmi aktuální. Není mnoho institutů trestního řádu, které by byly tak široce zpracovány literárně i judikaturou a které by byly současně pod takovým dohledem médií, jako právě institut vazby. Je to pochopitelné. Vazba znamená vážný zásah do osobní svobody člověka, o jehož vině nebylo dosud pravomocně rozhodnuto. Proto by se její použití mělo pečlivě zvažovat, aby nedocházelo k jejímu zneužívání nebo nadužívání. Autorka správně v úvodu uvádí, že institut vazby je nejvýznamnějším prostředkem sloužícím k zajištění řádného průběhu trestního řízení a zároveň také nejvýraznějším zásahem do života dotčené osoby a jeho nejbližšího okolí.

Autorka poukazuje na to, že vazba je z pohledu právníků činných v oblasti právní teorie považována za nutné zlo trestního řízení“. Aplikační praxe se k institutu vazby staví podle toho, v jakém procesním postavení ta která osoba vystupuje. Státní zástupci a policisté hodnotí vazbu jako užitečný prostředek, zajišťující přítomnost obviněného pro jejich potřeby, obhájce často poukazují na skutečnost, že institut vazby je nadužíván. Veřejnost je do značné míry ovlivněna sdělovacími prostředky, které chápou vazbu nikoliv jako zajišťovací prostředek, ale jakousi obdobu trestu, jako sankci, která přichází dříve než je rozhodnuto o vině obviněného. K rozpornému chápání vazby ve veřejnosti pak přistupují nejednotné přístupy aplikační praxe, takže si veřejnost často klade otázku, proč určitý obviněný ve vazbě je, respektive proč je ve výkonu vazby tak dlouhou, zatímco u jiného obviněného soud vazební důvody neshledává.

O aktuálnosti tématu svědčí i okolnost, že téměř každá novela trestního řádu přijatá po roce 1989 se v té či oné míře dotýkala institutu vazby.

Autorka svoji práci rozdělila do osmu kapitol (dále podrobněji členěných) a závěru, přičemž první kapitola je úvodem k celé práci, a poslední osmá kapitola je závěrem práce.

Nechybí ani abstrakt, klíčová slova, resume v cizím jazyce.

Rigorózní práce vychází z dostatečného okruhu odborných literárních pramenů, s kterými autorka správně a kreativně pracovala.

Rigorózní práce je zpracována pečlivě i po technické stránce a je napsána živým, čtivým stylem.

II. Prvé dvě kapitoly jsou věnovány obecným otázkám institutu vazby, zejména vymezení účelu vazby a historickému vývoji právní úpravy včetně vymezení, v jakém rozsahu se jednotlivé novely trestního řádu věnovaly institutu vazby.

Na tyto kapitoly zcela organicky navazuje pojednání o prostředcích nahrazujících vazbu a souvisejících otázkách a srovnání s vybranými zahraničními právními úpravami. V závěru se autorka zamýšlí nad budoucí podobou trestního řádu a novými prostředky, které by mohly institut vazby nahradit. Tyto kapitoly tvoří těžiště recenzované rigorózní práce. Svoji práci uzavírá autorka závěrem, ve kterém připomíná, že institut vazby lze zkoumat z různých úhlů pohledu (jiný je pohled orgánů činných v trestním řízení, jiný je pohled obhájce, poškozený vnímá vazbu obviněného odlišně od předchozích subjektů etc.).

Systematiku práce považuji za správnou a logickou. Jednotlivé části práce na sebe vhodně navazují. Z osnovy vyplývá, že autorka si nestanovila jako cíl své svého úsilí komplexní pohled na platnou právní úpravu institutu vazby, ale soustředila se na vybraný segment vazebního práva. Její rozbor je ovšem důkladný, juristicky správný, odborně bezchybný a obecně srozumitelný.

Podle mého názoru se podařilo autorce vytyčený úkol splnit a práce je vypracována na velmi dobré odborné i literární úrovni.

V partii věnované peněžité záruce (kauci) jako prostředku nahrazujícího vazbu bylo vhodné se zabývat otázkou, zda peněžitá záruka není určena jen pro hospodářsky silné jedince.

V této kapitole také autorka upozorňuje na konflikt platné právní úpravy vylučující použití peněžité záruky u předstižné vazby s článkem 5 odst. 3 Úmluvy a rozhodovací činností Evropského soudu pro lidská práva. (přijetí záruky je automaticky vyloučeno zákonem a chybí prostor pro úvahu soudu).

Určitým nedostatkem, nijak ale nesnižujícím velmi dobrou úroveň práce, je opatrnost při výkladu rozhodovací činnosti českého Ústavního soudu. Podle mého názoru, jakkoli jde o téma

citlivé, bylo žádoucí kritičtěji se vyjádřit k aplikační praxi Ústavního osudu zejména ve vztahu k institutu vazby. Mám tím na mysli například zásadu obsaženou v nálezu publikovaném pod č. 48 ve svazku 33 Sbírký nálezů a usnesení ÚS. Ústavní soud zde vyslovil, že hrozbou vysokým trestem podle § 67 písm. a) tr. řádu lze odůvodnit vazbu jen tehdy, jde-li o trestný čin, který předpokládá uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně osmi let. V samotném nálezu pak není tento závěr dostatečně odůvodněn, není například zřejmé, odkud ústavní soud presumoval onu hranici trestu odnětí svobody, když trestní řád žádnou takovou striktní hranici neuvádí, právě proto, aby mohlo být přihlédnuto k individuálním zvláštnostem toho kterého případu. Podle mého názoru se například v tomto rozhodnutí Ústavní soud odchyluje od jinak obecně a často proklamované zásady, kterou si lze přečíst téměř v každém nálezu, že totiž jen ústavně konformně vykládá „jednoduché právo“.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Petry Škařupové je plně způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. Rigorozantka prokázala schopnost samostatného písemného projevu na odborné téma. Prokázala také velmi dobrou znalost právní úpravy, judikatury i aplikační praxe.

Ústní obhajobu doporučuji orientovat na otázku:

Možnost nahradit vazbu peněžitou zárukou a problémy souvisící.

V Praze 28. října 2012

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,
konzultant